

ситету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / за ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2013. – Вип. 20. – С. 405–415.

В статье представлены результаты эмпирического исследования целенаправленной активности студентов Киевского университета имени Бориса Гринченко. Целенаправленная активность рассматривается как основа реализации потенциала личности. По параметрам проявления целенаправленной активности составлен портрет среднестатистического студента Киевского университета имени Бориса Гринченко.

Ключевые слова: целенаправленная активность, потенциал личности.

The article presents the results of empirical research on purposeful activity of Borys Grinchenko Kyiv University students. Purposeful activity is considered as a basis of realization of the individual's potential. The portrait of average student of Borys Grinchenko Kyiv University is made within the parameters of display of purposeful activity.

Key words: purposeful activity, individual's potential.

УДК 347.61:316.48

Терещенко М.В.,

*викладач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології
Інституту людини
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат психологічних наук*

ПОДРУЖНІ ЗРАДИ ЯК НАСЛІДОК ПОРУШЕНЬ СІМЕЙНИХ СТОСУНКІВ

Стаття присвячена теоретичному аналізу подружніх зрад. Виділені можливі мотиви позашлюбних стосунків, їх види та наслідки. Розглянуто феномен пробачення як необхідну умову збереження подружньо-сімейних стосунків.

Ключові слова: подружня зрада, пробачення, ревності, сім'я, шлюб.

Проблеми шлюбу та сім'ї завжди цікавили людей, навіть тих, які переконують себе, що їм це нецікаво. Сім'я – середовище розвитку людини, в якому вона зростає, отримує підтримку, вчиться

долати незгоди, конфлікти, відчуває себе захищеною та щасливою. Основою сім'ї є подружня пара. Подружжя – це особистісна взаємодія чоловіка та дружини, яка регулюється моральними принципами і підтримується характерними для неї цінностями [5].

Подружня взаємодія впливає на всі сфери сімейного життя. Якщо спілкування чоловіка та дружини має деструктивний характер, то під загрозою опиняються емоційне та фізичне здоров'я не лише подружжя, але й їхніх дітей. Встановлено, що значно підвищується ймовірність зради дітей якщо зраджували батьки, особливо жінка [1; 3; 7]. Тому з метою збереження цілісності, стабільності, здоров'я сім'ї та її членів актуальним у всі періоди розвитку суспільства є вивчення та попередження подружніх деструкцій, особливо, подружніх зрад.

Різноманітні сторони сімейного життя вивчалися багатьма вченими. Зокрема, проблемою соціальної сутності сім'ї як системи займалися Т. Андреева, Е. Берн, Ю. Борисенко, Г. Варга, Д. Віннікот, Ю. Гіппенрейтер, Е. Ейдемільер, І. Кон, А. Маслоу, Н. Пезешкіан, Т. Пухова, В. Сатір, Й. Стюарт, Г. Філіппова, Е. Фромм, В. Целуйко, Л. Шнейдер, В. Юстіцкіс, К. Юнг; механізми життєдіяльності сім'ї та функціонально-рольову поведінку досліджували В. Дружинін, Д. Мід, Н. Соловійов; міжособистісну взаємодію, формування внутрішньосімейної інтеграції і психологічного клімату сім'ї, психологічну сумісність, адаптацію, задоволеність шлюбом та фактори, що їх зумовлюють, вивчали Т. Андреева, С. Голод, Л. Богданович, К. Вітакер, М. Обозов, Н. Пезешкіан, Т. Поспелова, В. Сатір, Т. Трапезніков, Е. Ейдемільер. У всіх дослідженнях вказувалось на те, що зазначені феномени є важливими, а тому повинні постійно досліджуватись як з теоретичної, так і з практичної точок зору. Науковці відзначають, що такі феномени подружнього життя, як ревності та зради є досить складними для вивчення засобами психології та соціології. Як правило, ці явища розглядаються або з теоретичних позицій, або з позицій психотерапії.

Метою статті є виокремлення деяких причин, мотивів, видів зради; опис феномена прощення як необхідної умови збереження здоров'я людини.

Позашлюбні контакти та зв'язки традиційно визначають поняттям «зрада». Однією з вагомих причин подружніх зрад можуть бути ревності. Існують різні визначення подружніх ревностей: складова

частина статевої любові, інтимної дружби, яка свідчить про силу потягу; емоція, не властива любові, тінь у відносинах людей; егоїзм у подружніх стосунках [2, 207].

Виділяють такі типи ревнощів [2; 5; 6]:

1) власницькі ревнощі. Їх девіз: «Річ завжди повинна належати своєму хазяїнові». Цей тип ревнощів обов'язково пов'язаний із сильним переживанням через партнера, з загрозою розриву стосунків. Можливі такі причини виникнення власницьких ревнощів: зрада або підозріла поведінка партнера, охолодження почуттів, відсутність інформації про дії партнера, розлука. Досить часто мають місце необґрунтовані ревнощі. Розвиткові власницьких ревнощів великою мірою сприяють такі риси характеру, як властолюбство, емоційна холодність, нездатність прощати, педантична упертість і просто невміння поважати особистість іншої людини;

2) ревнощі від ущемлення. Ревнощі цього типу властиві людям із тривожно-недовірливим характером, невпевненим у собі, з комплексом неповноцінності, зі схильністю до перебільшення небезпеки. Їх появі сприяє низька самооцінка, яка, у свою чергу, може сформуватись ще до шлюбу. Для таких людей характерне небажання допустити порівняння з можливим суперником, з побоюванням програти в очах коханої людини;

3) звернені ревнощі. Психологічний механізм їх утворення такий: джерелом ревнощів є проекція власної подружньої невірності, ненадійності на партнера. Логіка таких ревнощів наступна: якщо я можу стати об'єктом любові іншого, то, напевно, і мій шлюбний партнер на це здатний.

Як було зазначено вище, постійні ревнощі можуть провокувати подружню зраду. Подружня зрада є типовою та досить поширеною причиною розпаду сімейних стосунків. В.М. Дружинін визначає невірність як один із типів подружньої деструкції, яка торкається зони подружніх почуттів.

Розрізняють такі мотиви позашлюбних зв'язків [1; 2; 6]:

1) нове кохання. Ця причина характерна для сімей, де кохання відсутнє (раціональні або вимушені шлюби, засновані на вигоді, страху самотності);

2) помста – бажання помститись у відповідь на сімейну невірність;

3) неприйнята любов – відсутність взаємності. Пошук любові в іншому партнері, де можлива взаємність. Іноді той, хто зраджує, не відчуває любові до нового партнера, але відповідає на його почуття;

4) пошук нового любовного переживання, як правило, є характерним для подружжя зі значним стажем або для сімей з такою мораллю, коли від життя намагаються отримати все можливе;

5) компенсація – за допомогою подружньої зради намагаються компенсувати недостатність любові через довготривалу розлуку, хворобу одного з подружжя тощо;

6) тотальний розпад сім'ї. Зрада – фактичний результат створення нової сім'ї;

7) випадковий зв'язок – зрада не характеризується регулярністю і глибиною переживань (оп'яніння, наполегливість партнера, «зручний випадок»).

Н. Хамітов [4, 186–193] розглядає подружню зраду як повстання проти буденності та монотонності шлюбу, як пошук таємниці та маскараду. Це виклик всьому раціональному та правильному в сімейному бутті. І найголовніше – це повстання проти самотності, породженої шлюбом. Філософ та психолог розділяє зраду на випадкову та свідому. Межа між ними досить тонка. І та, і інша – результат самотності в шлюбі. Але свідомо зрада, на відміну від випадкової, трапляється від усвідомлення самотності. Це усвідомлення породжує бажання зради.

Випадкова зрада завжди невідповідна, однак свідомо зрада готується не грою обставин, а грою розуму. Усвідомлена зрада – це завжди спрямований рух до зради. Та одночасно це акт, який відбувся задовго до його матеріалізації. Свідомо зрада – це попередня зрада в серці, зазначає Н. Хамітов [4, 188]. Вона свідчить про глибоку внутрішню кризу людини – людини, яка повинна, але не бажає розірвати стосунки з чужою їй людиною. Така зрада є повстанням і проти монотонності шлюбу взагалі, і проти конкретного шлюбу з конкретною людиною. Водночас зрада є лише ілюзією втечі від самотності та буденності, а головне – найбільшою ілюзією того, що новий партнер принесе щось нове, змінить життя. Звичайно, людина буде деякий час переживати нові емоції, але проблеми це не вирішить.

Потрібно змінювати не партнерів, а повноту буття. Н. Хамітов говорить, якщо жінка бажає, щоб чоловік їй зрадив, необхідно пе-

рестати його розуміти. Якщо чоловік хоче, щоб дружина йому зрадила, необхідно припинити ділитись із нею своїми сокровенними задумами. Розуміти чоловіка – означає розуміти ту справу, якою він захоплений. Саме вона робить чоловіка цілісним та привабливим, тільки через неї жінка може пізнати чоловіка. Лише осягнувши справу чоловіка і стаючи його союзником, жінка може розраховувати на розуміння чоловіка.

Отже, чоловік часто зраджує не з найбільш фізично привабливою жінкою, а з найбільш розуміючою. Жінка ж часто зраджує не з найбільш сильним чоловіком, а з найбільш захопленим (справою, ідеєю), а тому цілісним і мужнім.

Зрада є джерелом накопичення образ, недовіри, що у свою чергу може впливати на виникнення депресії, тривожності та інших розладів. Незалежно від рішення подружжя щодо подальшого сімейного життя, їм потрібно пробачити одне одного. Пробачити – означає відпустити. Пробачаючи, людина приймає рішення відмовитись від негативних думок, емоцій, поведінкових проявів стосовно кривдника. Варто відзначити, що у сімейному житті не завжди зрозуміло, хто кривдник, а хто – скривджений. Часто стосунки розвиваються так, що люди ображають одне одного. Наприклад, дружина у міру своєї зайнятості приділяє мало уваги чоловікові, а потім дізнається про його зраду. У цьому випадку винні чоловік і дружина, і пробачення потребують обоє.

Пробачення залежать від віку людини [5]. Дітям властиве пробачення, засноване на помсті, відшкодуванні, та пробачення на виконання очікувань інших. Дорослим властиве пробачення на виконання вимог своєї релігії, як засіб досягнення соціальної гармонії, через любов.

Таким чином, прощення – це внутрішнє особистісне звільнення, яке потребує певних зусиль з боку людини. Не можна примусити людину пробачити. Вона сама повинна прийняти це рішення та працювати над собою заради свого психічного та фізичного здоров'я, а також заради збереження стосунків.

Зради не лише є руйнівними тенденціями сімейних стосунків, але й деструктивно впливають на самопочуття подружжя. Провокувати подружні зради можуть ревності, які мають різні мотиви та види. Проте з метою відновлення цілісності своєї особистості та сім'ї людині потрібно пробачити себе та свого партнера.

Перспективними подальшими розвідками є теоретичне та емпіричне вивчення мотивів, видів та шляхів запобігання подружнім зрадам та ревностям.

Джерела

1. Алешина Ю.Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование / Ю.Е. Алешина. – Изд. 2-е. – М.: Класс, 1999. – 208 с.
2. Андреева Т.В. Психология современной семьи : [моногр.] / Т.В. Андреева. – СПб. : Речь, 2005. – 436 с.
3. Дружинин В.Н. Психология семьи / Владимир Николаевич Дружинин. – СПб. : Питер, 2005. – 176 с.
4. Хамитов Н.В. Одиночество женское и мужское: опыт вживания в проблему / Н.В. Хамитов. – М.: АСТ; Х.: Торсинг, 2004. – 444 с.
5. Шнейдер Л.Б. Семейная психология / Л.Б. Шнейдер. – М.: Мысль, 2005. – 765 с.
6. Эйдемиллер Э. Психология и психотерапия семьи / Э. Эйдемиллер, В. Юстицкис. – [3-е изд.]. – СПб. : Питер, 2002. – 656 с.

Статья посвящена теоретическому анализу супружеских измен. Выделены возможные мотивы внебрачных отношений, их виды и последствия. Рассмотрен феномен прощения как необходимого условия сохранения супружеско-семейных отношений.

Ключевые слова: супружеская измена, прощение, ревность, семья, брак.

The article is devoted to the theoretical analysis of adulteries. Possible motives of extra-marital relations, its types and consequences are distinguished. Phenomenon of forgiveness is observed, as a requirement of marital-family relations.

Key words: adultery, forgiveness, jealousy, family, marriage.